

Nagy Júlia A.

*John Blewitt (2015): Understanding sustainable development
Routledge, 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon, (2nd Edition)*

<https://doi.org/10.32976/stratfuz.2020.18>

A világ folyamatosan változik, újabb és újabb események határozzák meg jelenünket és jövőnket. A demográfiai, környezeti, gazdasági, geopolitikai változások erőteljesen kihatnak bolygónk ökoszisztémájára és jelentősen próbára teszik teherbíró képességét. Ezáltal, a fenntartható fejlődés előmozdításával járó kihívások kezelése és leküzdése nehezebb, mint valaha és földünk erőforrásai egyre szűkebbek. Ezen változásokra mutat rá a szerző, amikor jelzi, hogy az emberiség kétségtelenül belépett az Antropocén korbá és az emberi tevékenység negatív hatásai addig rombolják bolygónk ökoszisztémáját míg valamit tudatosan ellene nem teszünk. Véleménye szerint, a fenntartható fejlődés nem egy bonyolult fogalom, aránylag könnyen meg kéne érteni mivel a mögötte álló fő gondolat az, hogy a jövőnek jobbnak és egészségesebbnek kellene lennie, mint a jelennek vagy a múltnak.

Ezen gondolatok fényében, a könyv egy átfogó és alapos áttekintést nyújt a fenntartható fejlődés értelmezéseiről, megértéséről és a fogalommal kapcsolatos kérdésekről, aktuális vitákról.

A bevezetőt követően a könyv tizenegy fejezetre van felosztva. A fejezetek különálló témákat részleteznek, viszont sok esetben rejtett visszacsatolások ismerhetők fel, de csupán együttesen teremtenek egy összetett képet arról, hogy mi is tulajdonképpen a fenntartható fejlődés. Az első fejezetben a szerző a fenntarthatóság (mint célkitűzés vagy állapot) valamint a fenntartható fejlődés (mint folyamat) fogalmát, ezek megjelenését és időbeni átalakulását kutatja fel. A fejezet első felében mindkét fogalmat globális kontextusba helyezi és végig követi a körülöttük kialakult politikai, környezeti, gazdasági, ökológiai vagy kormányzati indíttatásból kialakult vitákat. Mindezt, a legfőbb nemzetközi egyezmények áttekintésével teszi, kiemelve az általuk generált kérdéseket és megoldásokat. A fejezet második felében a fenntartható fejlődés térbeli kiterjedése is elemzésre kerül. Ebben a részben a fogalmat egyrészt nemzeti kontextusba, másrészt lokális kontextusba helyezi és végül megtörténik a visszacsatolás a globális léptékhez, amikor a fogalom 'humanizálásáról' ír a Millenniumi Fejlesztési Célok által és az 'értékek közötti dialógus' tükrében.

A második fejezet követi az előző fejezetben feltüntetett értekezést, feltárva a különböző világnézeteket és az ezeket vezénylő erkölcsi értékeket, amelyek a fenntarthatóság és fenntartható fejlődés fogalmak gyümölcseként születtek vagy fordítva, épp e két fogalom tartalmát alakítják. Következésképpen, széleskörű -elméleti, erkölcsi, filozófiai-, szempontok és irányzatok kerülnek elemzésre, mint például a radikális ökológia és ennek részkatégoriái a mélyökológia, ökofeminizmus, társadalmi ökológia vagy különböző elméletek a tradicionális ökológiától és rendszerekben való gondolkodástól a Gaia elméletig.

A harmadik fejezetben Blewitt rávilágít arra, hogy a fenntartható fejlődés valódi megértése úgy a tudományos fogalmának, mint a gyakorlati megnyilvánulásának heurisztikus megértését követeli. Következésképpen, a fejezet során szemlére kerülnek olyan meggyőződések, és gyakorlati megközelítések, amelyek különböző viszályokat vagy további kockázatokat szülnek az optimális megoldások keresésében. Ezen kihívások szemléltetése gyanánt tárgyalásra kerülnek a nanotechnológia, a biotechnika vagy géntechnológiai módosítások körül mozgó viták, amelyek által a szerző rávilágít arra, hogy a tudomány és technológia ötvözete nemcsak válaszokat, hanem további kihívásokat és kockázatokat generál a fenntarthatóság keretén belül. A negyedik fejezet a társadalmi és környezeti igazságosságot állítja kapcsolatba egymással. Kiemeli a szociális hálók és a társadalmi tőke jelentős szerepét, valamint az információs és kommunikációs technológiák, a zöld digitális alkalmazások által kínált lehetőségek kiaknázásának fontosságát e kapcsolat megteremtésében. A fejezet rávilágít arra, hogy a fenntartható fejlődés egy erkölcsi elkötelezettség, amely megköveteli az embernek úgy a társadalom, mint a környezet iránti

elszántságát. A következő fejezet (5. fejezet) kapcsolatba állítja a fenntartható fejlődést a politikai részvétellel és kormányzással. Eszerint, a fejezet fő gondolatmenete a döntések milyensége és ezek betartása/áthágása köré épül. Olyan kérdések kerülnek megvitatásra, mint az ökológiai állampolgárság és demokratizálás, társadalmi szerepvállalás, munkahelyi demokratizálás vagy jó kormányzás. Különböző esettanulmányok által a szerző rávilágít arra, hogy a fenntartható fejlődés nem csak ésszerű környezetvédelmet jelent, hanem számtalan olyan személy tetteinek, döntéseinek, bizakodásának kölcsönös kapcsolata, akik a fenntartható fejlődésért menetelnek. Már az első fejezetben említésre és meghatározásra kerül a megőrzés, konzerválás fogalma, mely a bioszféra emberi felhasználásának a managementjeként jelenik meg és magába foglalja a természeti környezet megőrzését, javítását és fenntartható felhasználását. Ennek alapján, a hatodik fejezet visszatér e gondolatmentre és felderíti a környezetünk konzerválása és a fenntartható fejlődés közötti kapcsolatot és felhívja a figyelmet, hogy az eltérő vélemények, értékek és érdekek ellenére, a párbeszéd, kulcsszerepet játszik e kapcsolat megteremtésében.

A hetedik fejezet egy napjainkban intenzíven vitatott témát igyekszik kritikusan elemezni, mégpedig, a gazdasági fejlődés és az üzleti szféra szerepét a fenntartható fejlődés folyamatában. A szerző szakszerűen párhuzamot von azon érvek között, amelyek a gazdasági és üzleti tevékenységet egyrészt a probléma részének, másrészt meg a részleges megoldásnak tekintik a fenntartható fejlődés támogatásában. Végkövetkeztetésként, megfogalmazza, hogy „úgy a gazdasági fejlődés, mint a gazdasági jólét egy jól működő ökoszisztémát, egészséges környezetet követel, amely lehetővé teszi számunkra, hogy termeljünk, fogyasszunk és lélegezzünk” (219. old). A következő két fejezetben (8. fejezet és 9. fejezet) a szerző igyekszik gyakorlatiasabb megközelítést alkalmazni. Azonban, a nyolcadik fejezet elején kiemeli az utópisztikus gondolkodásmód szükségességét, ahhoz, hogy képesek legyünk egy fenntartható társadalom jövőjén gondolkodni. A fejezet további részében különböző módszerek, területtervezési technikák kerülnek tárgyalásra a városfejlesztés és várostervezés fényében (például ökováros, környezettervezés) néhány esettanulmány segítségével. A kilencedik fejezet különböző eszközöket és mérési technikákat mutat be, amelyek által mérni lehet a fenntartható fejlődési célok elérésében tett haladást. A fejezet hozzáadott értéke abban áll, hogy nemcsak specifikus eszközökről tesz említést (fenntarthatósági indikátorok, ökológiai lábnyom elemzése, szénkivonás és -tárolás) hanem management rendszerekről is, amelyek elősegítik a fenntartható fejlődés folyamatát.

A tizedik fejezet a kommunikáció és tanulás vonatkozásait és kapcsolatát elemzi a fenntarthatóság elérésben. Eszerint, a marketing, kommunikációs kampányok, világháló, kibetér és média szerepe, valamint a formális és informális tanulás funkciója kerül kivizsgálásra. Az utolsó, tizenegyedik fejezet a vezetői képesség és ennek különböző árnyalatait, típusait, ugyanakkor jelentőségét tárgyalja a fenntartható fejlődés megteremtésében úgy elméleti, mint gyakorlati megközelítésből. Kibővítve az előző fejezetekben tárgyaltakat, a szerző tovább fejtegeti a tanulás, tudás és innováció közötti kapcsolatot, a párbeszéd gyakorlatiasságát. A hitelesség, bizalom és elszántság olyan jellemzők, amelyek bár rejtett módon, de mindvégig hangsúlyt kapnak a fejezet során legyen az közösségfejlesztés vagy személyes kötelezettségvállalás megteremtése végett.

Következésképpen, ahogyan az eddigiekben rámutattunk, Blewitt, egy jól strukturált, interdiszciplináris, áttekinthető és alapos elemzés révén nagyszerűen fejtegeti, hogy tulajdonképpen mit is jelent a fenntartható fejlődés. A könyv által követett részletes áttekintés és nagymennyiségű információ egyik hátránya, hogy kissé nehézkes a fejezetek fő gondolatmentét végig követni. Ellenben, segít e hiányosság ellensúlyozásában az, hogy a fejezetek célmeghatározással kezdődnek és összefoglalóval végződnek és az olvasót a fejezetek végén található kérdések további gondolkodásra ösztönözik. Megemlítendő viszont, hogy egy különálló összefoglaló fejezet hiánya kissé megbontja az eddig követett felépítés következetességét.

Ami a könyv címét illeti, ez kifogástalanul tükrözi a tartalmát, mivel alapos és átfogó képet kapunk az aktuális vitákról, kérdésekről és perspektívákról a fenntartható fejlődést illetően. Érdekessége, hogy a fenntarthatóság klasszikus dimenzióin kívül, olyan fontos szempontokat is

tárgyal, mint az erkölcsi értékek fontossága, a kultúra szerepe, valamint párbeszéd és vezetői szerepvállalás jelentősége a fenntarthatósági célok sikeres elérésében. Az egyrészt részletes fogalmi áttekintés és másrészt esettanulmányok bemutatása által, a szerző összhangot teremt az elméleti felderítés és a gyakorlati alkalmazás között és megtanít arra, hogy a fenntartható fejlődés megértéséhez elengedhetetlen a fogalom tudományos áttekintését összevetni ennek gyakorlati megnyilvánulásával.